

Position paper GGZ Nederland

---

*Rondetafelgesprek 'Veiligheid en kwaliteit forensische zorg'
Vaste commissie voor JenV van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
5 september 2018*

13 juli tekenden GGZ Nederland, de VGN, Federatie Opvang en de RIBW Alliantie een meerjarenovereenkomst voor de forensische zorg met de minister voor Rechtsbescherming. GGZ Nederland ziet deze overeenkomst als een belangrijke eerste stap richting een veiligere uitvoering van forensische zorg. Het echte werk moet echter de komende jaren gebeuren; wanneer zorgaanbieders en ministerie gezamenlijk werken aan de uitvoer van de gemaakte afspraken. In dit paper vindt u wat in onze ogen nodig is om de meerjarenovereenkomst tot een succes te maken.

Veiligheid in geding

Een jaar geleden uitte GGZ Nederland in een brandbrief aan de Kamer haar zorgen over de veiligheid en kwaliteit in de forensische sector. We zagen de effecten van een zichzelf versterkende vicieuze cirkel tussen complexere problematiek bij patiënten, toegenomen administratieve lasten, incidenten, negatieve beeldvorming en financiële krapte die de werkdruk verhoogt. Door deze werkdruk komen veiligheid en kwaliteit van patiënten en personeel in gevaar, met soms nieuwe incidenten tot gevolg. Deze tendens zagen we later bevestigd in rapportages van AEF, de RSJ en de betrokken Inspecties. De afspraken in het meerjarenakkoord moeten helpen deze vicieuze cirkel te doorbreken. GGZ Nederland ziet hiervoor goede mogelijkheden, maar beseft ook dat we nog een lange weg te gaan hebben.

Meer dan geld alleen

We zijn blij dat er met de meerjarenafspraken een financiële impuls komt voor FPA's en FPK's. Tariefskortingen die voor deze klinieken golden, kunnen nu deels weggenomen worden. Een belangrijke stap, waarmee op korte termijn de ergste nood kan worden geledigd en de veiligheid en kwaliteit deels kunnen worden hersteld. Hiermee is overbrugging geregeld tot het moment dat de NZa nieuwe tarieven vaststelt voor de forensische zorg (naar we hopen in 2020). We rekenen er op dat wanneer dit gebeurt deze tarieven ook de opmaat vormen naar een nieuw en realistischer makro kader voor forensische zorg.

Tegelijkertijd heeft GGZ Nederland altijd aangegeven dat geld alleen niet voldoende is voor de noodzakelijke structurele verbetering. De problemen raken immers ook de FPC, waar al langer geen tariefskortingen golden. Voor de gehele sector (FPA, FPK én FPC) bieden de overige maatregelen uit de meerjarenovereenkomst de mogelijkheden tot verbetering. Deze maatregelen zijn hard nodig om daadwerkelijke verbetering te bewerkstelligen.

Wij willen benadrukken dat wanneer de rest van het akkoord niet goed uitgewerkt wordt, de extra financiële middelen slechts water op een gloeiende plaat zijn.

Arbeidsmarkt en regeldruk

Belangrijke onderdelen van de meerjarenovereenkomst zijn de aanpak van de krapte op de arbeidsmarkt en de vermindering van de administratieve lasten. De afspraken moeten leiden tot meer mogelijkheden om personeel in te zetten, te scholen en te werven.

Ook is afgesproken dat de administratieve regeldruk met 25% moet verminderen. Dit zijn afspraken die ambitie uitstralen en die echt effect kunnen hebben op de werkvloer. Maar ook afspraken die vragen om een goede vertaling van papier naar realiteit. De problemen zijn immers ingewikkeld en in elkaar verweven.

Ook is het een feit dat de tekorten op de arbeidsmarkt in de hele zorgsector de komende jaren verder toenemen als gevolg van vergrijzing. Het is onze gezamenlijke opdracht te zorgen dat de forensische sector toch aantrekkelijk blijft als werkplek. Zodat we –ondanks de krapte- voldoende perspectief blijven bieden voor mensen om te komen werken in forensische psychiatrische centra en andere klinieken. Als we daar niet in slagen blijft de verleiding groot elders te gaan werken.

We staan hierin voor een gezamenlijke taak creatieve oplossingen te verzinnen. Zorgaanbieders gaan die uitdaging graag aan, vanuit de overtuiging dat we zo de zorg beter en de samenleving veiliger maken.

Inrichting van de sector en financiering

Meer integraliteit tussen straf en zorg kan zorgen dat psychiatrische problematiek of een verstandelijke beperking bij gedetineerden of kortgestraften niet ‘onzichtbaar’ blijft, maar dat er eerder gewerkt kan worden aan hun problemen en vermindering van recidiverisico's. Of voorkomen dat mensen na afloop van hun strafrechtelijke titel uit beeld raken, met alle terugvaldreigingen van dien. De uitkomsten van het programma Continuïteit van Zorg en het programma Koers en Kansen geven daarbij goede handvatten. We hopen dat daarbij ook de juiste randvoorwaarden worden gecreëerd, zoals een betere inrichting van de indicatiestelling en plaatsing.

Ook binnen financieringssystematiek is nog winst te behalen. Zo willen we graag met het ministerie kijken hoe we binnen de DBBC-systematiek de financiering beter kunnen laten aansluiten op de forensische zorg. We vragen specifiek aandacht voor een betere bekostiging van leegstand die het gevolg is van FZ-specifieke eigenschappen, zoals de mate waarin patiënten verlof krijgen. Daarnaast pleit GGZ Nederland voor de vergoeding van een goede intakeprocedure die leidt tot een betere afstemming tussen zorgvraag en –aanbod bij de plaatsing van patiënten.

Sector schreeuwt om rust

Voor zorgaanbieders is het van wezenlijk belang dat er een periode van bestuurlijke rust in en rond de sector aanbreekt. Een periode waarin we de ruimte krijgen om de afspraken uit het meerjarenakkoord goed uit te werken. De afgelopen jaren is het zorglandschap door decentralisaties, nieuwe inkoopmethodes, financieringssystemen en wetgeving vrijwel continu in verandering. Ook de komende jaren komt er veel op de aanbieders af, zoals de implementatie van de Wet forensische zorg, de Wet Verplichte ggz en aanpassing van indicatiestelling en plaatsing. Deze continue beweging zorgt voor onrust en een hoge werkdruk en heeft daarmee effect op zorg voor patiënten.

Forensische zorgaanbieders zijn actief op het snijvlak tussen zorg en veiligheid en hebben daardoor te maken met effecten van beleid in zowel het veiligheids- als zorgdomein.

Helaas is het beleid in deze domeinen niet altijd op elkaar afgestemd. Waar in de zorg de afgelopen jaren focus is op herstel en de autonomie en bescherming van de patiënt, is er in het veiligheidsdomein juist een toegenomen focus op veiligheid.

De gevolgen van deze verschillende paradigma's komen op de werkvloer tot uiting, met extra druk op medewerkers tot gevolg¹.

Dit vraagt in onze ogen om twee dingen. Allereerst om continu overzicht bij wetgevers en financiers op hetgeen allemaal speelt binnen de sector en wat de draagkracht voor veranderingen op de werkvloer is. In een sector die te maken heeft met ontwikkelingen vanuit meerdere domeinen is het belangrijk een integraal overzicht te houden en continu te evalueren wat nodig en haalbaar is. Niet alleen met betrekking tot wetgeving, maar ook bij de consequenties van keuzes in het zorg- en welzijnslandschap: zo heeft een afname van het aantal RIBW-plekken door gemeenten direct gevolgen voor de uitstroom uit forensische klinieken en daarmee op het leefklimaat en veiligheid in die klinieken. Al dit soort ontwikkelingen moeten idealiter op elkaar zijn afgestemd.

- *We vragen uw Kamer om in de komende periode kritisch te volgen in hoeverre de ontwikkelingen bij JenV en VWS op elkaar aansluiten. En daarnaast goed te monitoren in hoeverre nieuwe plannen haalbaar zijn in relatie tot de draagkracht van de sector.*

Andere wijze van omgaan met calamiteiten

Bestuurlijke rust gaat om meer dan alleen het afstemmen van ontwikkelingen. In een mediagevoelige omgeving als de forensische zorg vraagt het ook om een andere omgang met problemen en incidenten in de sector. Juist dan is het belangrijk om de rust te bewaren, samen te kijken wat er moet gebeuren en daarbij niet door te schieten in een risico-regelreflex. Uit ervaring weten we immers dat 'reflex'-regelgeving lang niet altijd bijdraagt aan een daadwerkelijke verbetering van de veiligheid en voorkoming van calamiteiten, maar wel zorgt voor veel onrust en onnodige (administratieve) werkzaamheden. In het meerjarenakkoord zijn hierover afspraken gemaakt.

- *We vragen de medewerking van uw Kamer bij het bewaken van de rust en overzicht in deze sector en om gezamenlijk –ook in tijden van crisis- de ingezette lijn te bewaken.*

Het is duidelijk, de komende jaren gaat er veel gebeuren in de forensische zorg. Zorgaanbieders willen graag aan de slag om de forensische zorg veiliger en effectiever te maken. Want ons uiteindelijke doel is dat de samenleving profiteert van deze zorg, doordat we met onze bewezen effectieve behandelingen voor meer veiligheid op straat zorgen.

We gaan hierover graag met u in gesprek bij het rondetafelgesprek op 5 september. Daarnaast willen we u graag uitnodigen voor een gezamenlijk werkbezoek bij een van onze leden, zodat u zelf kunt ervaren hoe de aanbieders en medewerkers zich inzetten voor een nog betere forensische zorg.

---

¹ Ter illustratie: Door het ministerie van Justitie en Veiligheid en zorgaanbieders wordt gestuurd op het zo drugsvrij mogelijk houden van klinieken. Patiënten in FPA's en FPK's vallen, in tegenstelling tot patiënten in de FPC's, echter onder de rechtspositie van de wet BOPZ, die uitgaat van de autonomie van de patiënt en intensieve, generieke, controles binnen de kliniek verbiedt. De sector vraagt al meerdere jaren om het mogelijk maken van het voeren van forensische huisregels om dit verschil te overbruggen. Dit is ook toegezegd door toenmalig staatssecretaris Dijkhoff, maar bij het versturen van deze notitie is dit nog altijd niet geregeld. Tot die tijd moeten controles per patiënt mogelijk worden gemaakt in behandelplannen, met een enorme administratieve last (en continu dreigende juridische procedures) tot gevolg.